

ชื่อโบราณสถาน น้ำตกธารเสด็จ ธารประพาสและธารประเวศ

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สถานที่ตั้ง ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน

รายละเอียดโบราณสถาน น้ำตกธารเสด็จ ธารประพาสและธารประเวศ ตั้งอยู่ในตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสเกาะพะงัน รวมทั้งสิ้น ๑๔ ครั้ง ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๒-๒๔๕๒ ทรงประทับแรมในเรือพระที่นั่งบริเวณเกาะพะงันในการเสด็จประพาสเกาะพะงัน โปรดเกล้าฯ ให้จารึก พระปรมาภิไธยย่อ จปร. ตัวเลข และตัวอักษรต่าง ๆ ไว้ ๑๙ ครั้ง จำนวน ๑๐ แห่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเสด็จน้ำตกในอำเภอเกาะพะงัน มีปรากฏในแผนที่บอกแต่ว่า มีน้ำจืด ครั้นเสด็จไปทอดพระเนตรเห็นเป็นลำธารใหญ่ เป็นที่สนุกสนาน จึงพระราชทานนามว่า ธารเสด็จ เป็นที่โปรดเสด็จประพาสตลอดรัชกาล ในการเสด็จเกาะพะงัน ๑๔ ครั้ง ปรากฏว่าเสด็จน้ำตกธารเสด็จถึง ๑๐ ครั้ง โปรดฯ ให้ช่างสลักปี่จุลศักราชที่เสด็จไว้ที่ชะง่อนหินทุกครั้ง บริเวณน้ำตกมีพลับพลาที่ประทับ อาณาบริเวณเป็นป่าไม้ อุดมไปด้วยดอกไม้ป่าและกล้วยไม้نانาชนิด ชาวบ้านแถบนี้ถือเป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชินีในราชวงศ์จักรีหลายพระองค์ได้เคยเสด็จประพาส นอกจากธารเสด็จแล้ว ทรงเสด็จประพาสน้ำตกอีก ๒ แห่ง คือ ธารประพาสและธารประเวศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑) น้ำตกธารเสด็จ มีพลับพลาที่ประทับและจารึกพระปรมาภิไธยย่อ จารึกอักษร และตัวเลข บนชะง่อนหิน เป็นการแกะสลักลงไปบนหิน ดั้งนี้ พลับพลาที่ประทับ เป็นอาคารเครื่องไม้มุงกระเบื้องใต้ถุนสูง ปัจจุบันเหลือเพียงเสาไม้อาคาร จำนวน ๒๘ เสา สูงจาก พื้นดินราว ๑ เมตร เนื่องจากชาวบ้านเลื้อยเสามาเอาไปใช้จึงเหลือเพียงเสา ๖ เสา กระเบื้องหลังคาหินเผาถูกรื้อนำไปวางกองเรียงกันไว้ ส่วนอื่นๆ ของอาคารที่เป็นไม้ถูกรื้อนำไปใช้ประโยชน์จนหมด จารึก แกะสลักลงไปบนโขดหินธรรมชาติ ดังต่อไปนี้ ก) จารึกบนก้อนหินข้างพลับพลาที่ประทับมีอักษร จปร. ปี ๑๒๖๓ (จุลศักราช),รศ. ๑๒๐,ภปร. ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ และ ปปร. ๒๔๖๙,๒๔๗๑ (จปร. เป็นพระปรมาภิไธยย่อของรัชกาลที่ ๕, ปปร. เป็นพระปรมาภิไธยย่อของรัชกาลที่ ๗ และ ภปร. เป็นพระปรมาภิไธยย่อของรัชกาลที่ ๙) ข) จารึกอักษรคำว่า ธารเสด็จ อยู่บริเวณปลายน้ำตก ด้านหน้าพลับพลาที่ประทับ ค) จารึกพระปรมาภิไธย ภปร. วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕ และจารึกพระปรมาภิไธยย่อ รพ.๑๐ เมษายน ๒๕๑๕ (รพ. เป็นพระปรมาภิไธยย่อ ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีใน รัชกาลที่ ๗) ง) จารึกพระปรมาภิไธยย่อ จปร. ๑๐๘ มีจารึกปีจุลศักราช ๑๒๐๕,๑๒๕๑,๑๒๕๒,๑๒๕๘, ๑๒๖๐,๑๒๖๑ ๑๒๖๒,๑๒๖๓,๑๒๖๗,๑๒๗๑ บนก้อนหินก้อนเดียวกันแต่คนละด้าน ด้านหลังของก้อนหินนี้มีพระปรมาภิไธยย่อ ๑๓๐ วปร. (พระปรมาภิไธยย่อของรัชกาลที่ ๖) ด้านตรงข้ามลำธารมีหินอีกหนึ่งก้อนที่สลักพระปรมาภิไธยย่อ ปปร.รพ. ๒๔๖๙ ไว้ด้วย จ) จารึก จปร. อยู่ห่างจากจารึกจุลศักราช ขึ้นไปทางต้นน้ำประมาณ ๒ กิโลเมตรเศษ ชาวบ้านใต้เรียกห้องชะนาง พบไร่ พริก มะเขือ กล้วย จึงได้จารึกอักษร จปร.บรรทัดล่างจารึกว่า ต่อไปมีไร่

๒) น้ำตกธารประพาส มีความยาวประมาณ ๑.๕๐ กิโลเมตร ปลายน้ำไหลลงทะเลที่อ่าวธารประพาส เป็นน้ำตกขนาดเล็ก มีจารึกพระปรมาภิไธยย่อ และจารึกตัวอักษรมี ๒ จุด คือ จารึกอักษรคำว่า ธารประพาส อยู่บริเวณปลายน้ำตก ปัจจุบันตัวอักษรถูกเข้ชะจนเลือนออกหมดแล้ว เพราะอยู่ในบริเวณ ทางน้ำไหลผ่าน จารึกพระปรมาภิไธยย่อ จปร. ๑๐๘ อยู่บริเวณต้นน้ำธารประพาส ห่างจากจารึกที่ปลายน้ำประมาณ ๑ กิโลเมตร

๓) น้ำตกธารประเวศ มีความยาวประมาณ ๓ กิโลเมตร ปลายน้ำไหลลงทะเลด้านทิศตะวันออกที่อ่าว
ท้องนายปาน (น้อย) อยู่ทางด้านทิศเหนือของน้ำตกธารเสด็จ ห่างกันประมาณ ๓ กิโลเมตร มีจารึกพระปรมาภิไธย
ย่อและจารึกตัวอักษร อยู่ ๒ จุด จารึกอักษรคำว่า ธารประเวศ อยู่บริเวณปลายน้ำตกบนก้อนหินใหญ่ข้างภูเขาสูง
ชัน ปัจจุบันคำว่า ธาร ค่อนข้างลบเลือน

